

A FDELING CTUEEL

'Eindige zaken oneindig maken'

Wim Kop over BOC (Beheer Onroerende Collectie)

Het Zuiderzeemuseum is met z'n 130 woningen, werkplaatsen en winkels anders dan de meeste andere musea. Het buitenmuseum alleen al beslaat zo'n 13 hectare. Naast de verschillende panden zijn er onder meer tuinen, bomen, dijken, straatjes, havens en boten te vinden. Het is dan ook niet vreemd dat er een afdeling voor het beheer en onderhoud van deze enorme onroerende collectie is, die bestaat uit niet minder dan 15 medewerkers en een sectorhoofd. Wij vroegen de laatste naar het reilen en zeilen van de afdeling BOC.

"Gezien de veelzijdigheid van het museum en de bijbehorende onroerende collectie bestaat de afdeling BOC uit medewerkers met vele verschillende achtergronden en professies. Zo zijn er timmerlieden, schilders, tuinmannen, een scheepsrestaurateur, medewerkers onderhoud schepen en een dierenverzorger. Daarnaast maken een steenhouwer/metselaar, die ook werkzaamheden verricht ten behoeve van de opbouw en inrichting van tentoonstellingen, een loodgieter/smid, die tevens de functie van transportmedewerker vervult en tenslotte een huismeester annex chef magazijn die ook een fors aandeel heeft in het beheer en onderhoud van de technische installaties het team compleet. Veel van deze medewerkers zijn al vanaf de opbouw van het buitenmuseum bij het museum betrokken. Vaak eerst werkzaam bij een aannemer en later in dienst van het Zuiderzeemuseum. Dit betekent echter wel dat de gemiddelde leeftijd nu relatief hoog is en dat het borgen van de kennis van 'ouderwetse' technieken en ambachten een probleem begint te worden. We zijn dan ook al enige tijd bezig om in overleg met het Kenniscentrum hiervoor een oplossing te zoeken."

Verdwijnende kennis

"Werving van nieuwe medewerkers met kennis van en ervaring met oude technieken wordt steeds moeilijker. Op school leren de leerlingen vandaag de dag weinig tot niets meer over restauratietechnieken op bouwkundig of schildergebied, het onderhoud van oude fruitboomrassen of traditionele scheepsbouw. In die zin zijn wij echter niet op zoek naar schoolverlaters, maar naar mensen die al de nodige ervaring hebben, ambachtelijke vaardigheden bezitten en zich betrokken voelen bij het werken in een museale omgeving. Recent heb ik met vertegenwoordigers van de Inspectie Cultuurbezit en collega's van het Nationaal Openluchtmuseum in Arnhem - waar ze vergelijkbare problemen hebben - om de tafel gezeten om over deze aspecten van gedachten te wisselen. We waren het erover eens dat, naast het zinnige van dit soort bijeenkomsten, opleidingen voor deze ambachtelijke functies noodzakelijk zijn om in de toekomst de collectie op een verantwoorde wijze te kunnen blijven onderhouden."

Werkzaamheden

"Met de vele verschillende functies variëren de werkzaamheden van de medewerkers BOC. Over het algemeen kun je zeggen dat er aan een object of pand iedere 15 jaar groot onderhoud gepleegd moet worden en na ongeveer 25 jaar is casco-onderhoud noodzakelijk. Plaatselijk herstel volstaat dan niet meer, het materiaal - vaak hout - is 'op' en complete onderdelen als goten, deuren, kozijnen en elementen als bijvoorbeeld een topgevel, dienen vervangen te worden. In het buitenmuseum zijn we eigenlijk bezig om zaken die eindig zijn voor de eeuwigheid te behouden. Dat lukt een hele tijd, maar op een gegeven moment is het over. 'Oud' hout is nauwelijks meer voorhanden en de kwaliteit van het hedendaagse vuren en grenen is aanzienlijk minder dan een eeuw geleden. Dus moeten er keuzes gemaakt worden zonder daarbij het bestaande beeld aan te tasten. Voor goten, die nog een afwerking krijgen met een stevige verflaag gebruiken we bijvoorbeeld tegenwoordig het duurzame Red Cedar, stalen nagels worden verzinkt en niet zichtbare verbindingen worden versterkt met een moderne lijm. Verder hebben we te maken met diverse milieumaatregelen en wetgeving. Zo mogen we geen houtskoolteer meer gebruiken en maken we nu gebruik van een teervervanger. Het karakter en de kwaliteit is echter niet hetzelfde, wat een veel intensievere behandeling vergt."

Projecten

"Naast de reguliere werkzaamheden als onderhoud, restauratie en conservering houdt BOC zich ook bezig met verschillende projecten. Eén daarvan is de restauratie van de Hilda. Dit meerjarenproject vordert momenteel gestaag. We zijn nu nog zo'n jaar bezig met bouwen, maar dan kunnen we beginnen met de afwerking en - als de mast erop staat - het inmeten van de zeilen en het volledig optuigen van de boeier. In 2006 kunnen dan, als het goed is, de eerste gezelschappen een rondje zeilen. Een ander project dat onlangs gereed is gekomen en waaraan nagevoeg de gehele afdeling een bijdrage heeft geleverd, is de herinrichting van pand Zaandijk. In samenwerking met projectleider Jaap Kerkhoven en adviseur Simon Honig (van het NOM) zijn we er in geslaagd om in relatief korte tijd tot een betrouwbare inrichting te komen. Dit overigens ondanks een aantal bouwkundige en constructieve 'verrassingen', die op kundige wijze zijn 'weggewerkt'. Na de sloop van de klederdrachtentoonstelling is er op basis van oude tekeningen een indeling in het pand gemaakt. Vervolgens zijn er nieuwe inrichtingselementen vervaardigd zoals een keukenmeubel en schouw. Verder is er geschilderd, behangen, 'gemarmerd', gestuukt en betegeld. Ook is er het nodige ijzerwerk gemaakt en een zinken blad op het aanrecht aangebracht. De tuinkamer is tenslotte voorzien van historisch verantwoord groen. Zo zijn we, hoewel het werk van BOC vaak onzichtbaar blijft, ook zichtbaar prominent aanwezig in het museum." ■